

A night landscape of a mountain valley. In the foreground, there is a grassy field with some bushes. In the middle ground, several small houses are scattered across a hillside, some with lights on. On the right, a large, modern building complex is built into the hillside, illuminated with a warm, golden light. The building has a unique, angular design with multiple levels and a prominent, glowing vertical structure. The background shows dark, silhouetted mountains under a deep blue sky. A full moon is visible in the sky on the left side.

KLOSTER PÅ SELJA

Peder Brubæk Bua
Andreas Brunvoll

PROBLEMSTILLING

Benediktinerklosteret på Selja var et av Norges første kristningspunkter, og ruinene er i dag et av de viktigste pilegrimsmålene i landet. Kateketen Ragnhild Høen har jobbet iherdig for en ny klosteretablering på øya, og tidligere i år ble en tomt kjøpt nettopp til dette formålet. Nå er det mye som tyder på at benediktinerne er på vei tilbake til den hellige øya.

Benediktinerne søker nærhet til Gud gjennom en hverdag likt fordelt mellom arbeid og bønn. Tilværelsen er preget av nærkontakt til omgivelsene gjennom en nøktern og selvforsynt livsstil. Vi ønsker å fremheve dette ved å utfordre en svært tradisjonsbunnen arkitekturtypologi.

HISTORIE

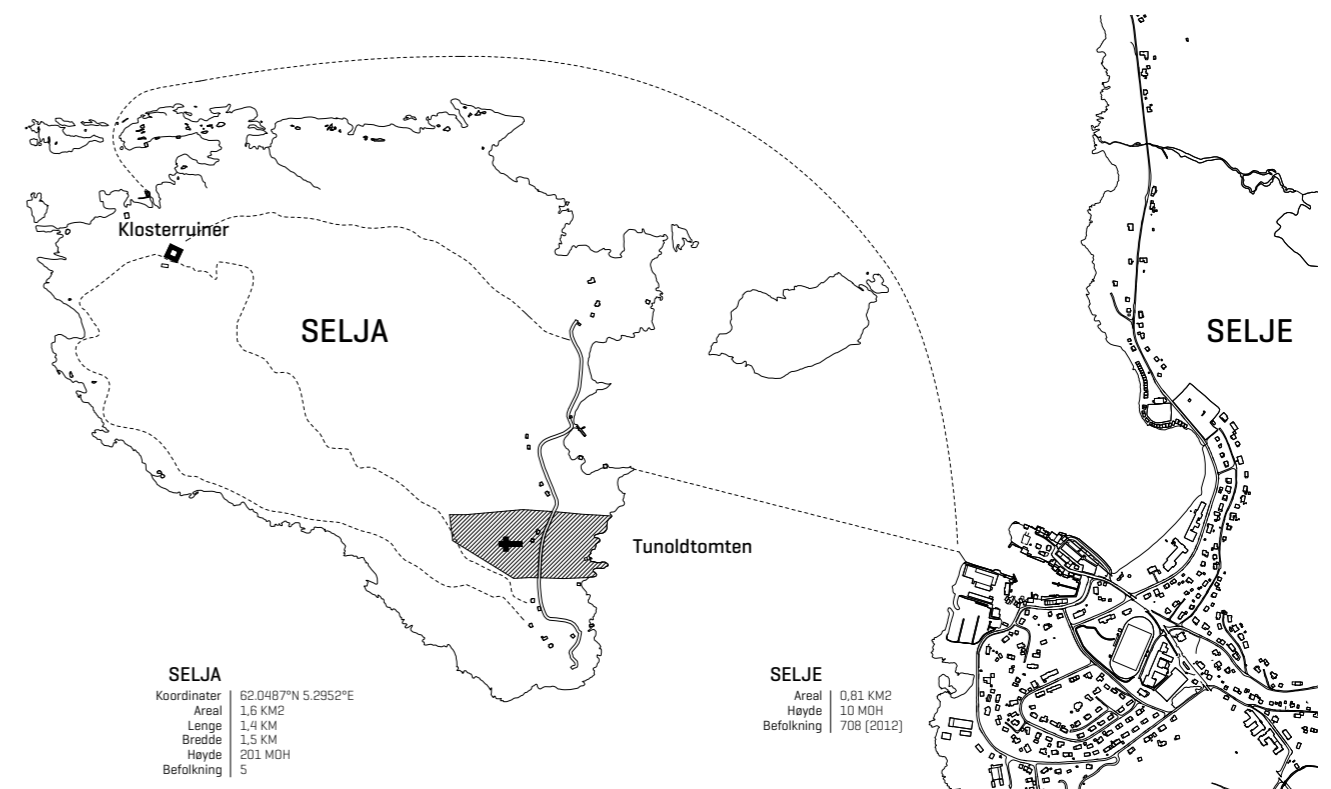
I år 996 var Selja det første helgensted i landet, knyttet til St. Sunniva. Omkring 1068 var Selja et av de tre første bispesetene i landet, sammen med Oslo og Nidaros. Omkring år 1100 fikk Selja et av de første kloster i landet, vidd til St. Albanus. Klostertårnet står igjen i full høyde i ruinanlegget som også omfatter de store terrassene oppe i fjells iden framfor Sunnivahulen.

Øya Selja er sterkt knyttet til legenden om Sankta Sunniva. Hun er blant de tre sentrale helgener, hver nyttet til sin landsdel og bispeded: St. Olav til Trøndelag og Nidaros, St. Hallvard til Oslo og Østlandet, og St. Sunniva til Selja og Vestlandet. St. Sunniva er den eldste norske helgenen, med opphav fra før år 1000.

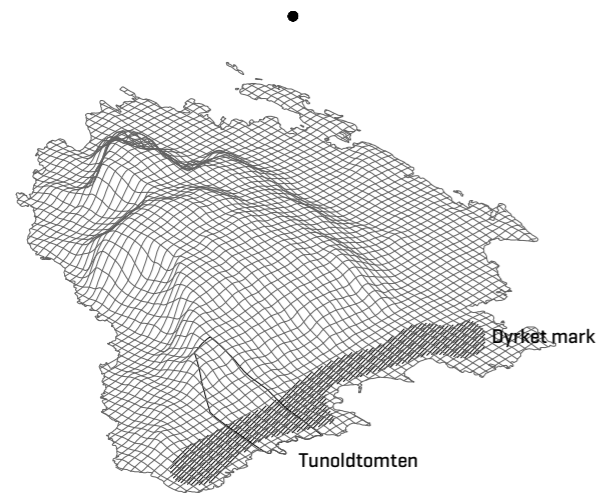
SELJA

Selja ligger i Sogn og Fjordane på Norges vestkyst. Det er en liten by med en tilhørende øy som heter Selje.

Øya ligger i sildagapet en kilometer vest for Selje. Tilgang til øya foregår med Seljabåten som går fra havnen til Bø på øyas østside eller klosterbåten som går til klosterruinene på nordsiden

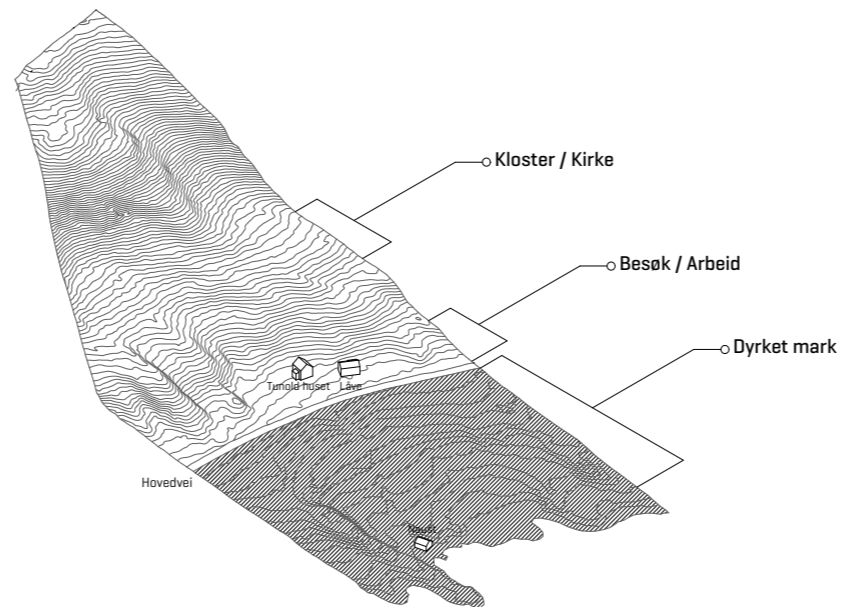

TUNOLDTOMTEN

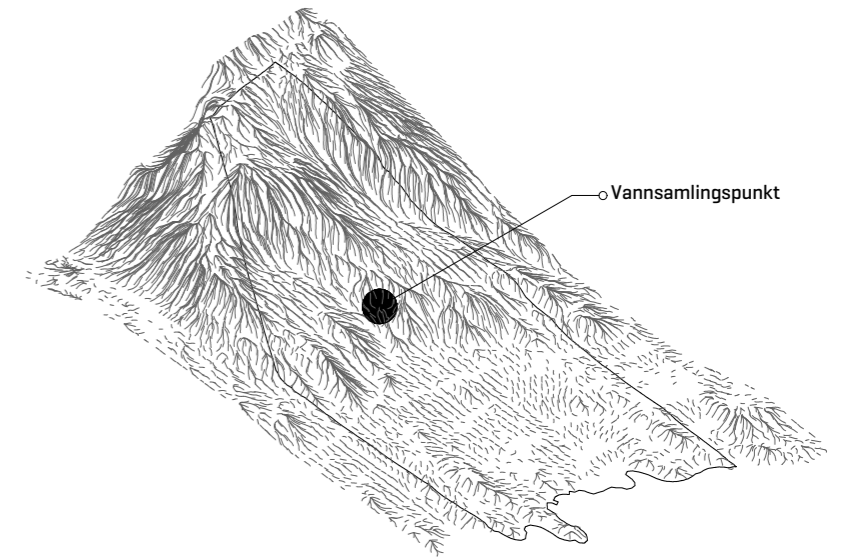
DYRKET MARK

Den dramatiske topografien på øya har ført til at gårdsbrukene har utnyttet det flateste partiet mot vannet til dyrket mark. Dette har ført til at gårdsbrukene er lagt opp mot fjellsiden.

TOMTEDISPONERING

Tomten kan deles i tre hovedsoner. Det nederste er forbeholdt dyrket mark. Eksisterende bygg en sone som er avsatt til besøkende og gårdsbruk. En sone for klosteret er dannet på et naturlig platå i terrenget.

VANNSTRØMNING

Linjene viser hvordan vann beveger seg langs terrenget ut fra ett punktgrid på 2x2m. Vannsamlingspunkt plasseres i en naturlig terrengrop.

PLASSERING / AKSER

SOVECELLER

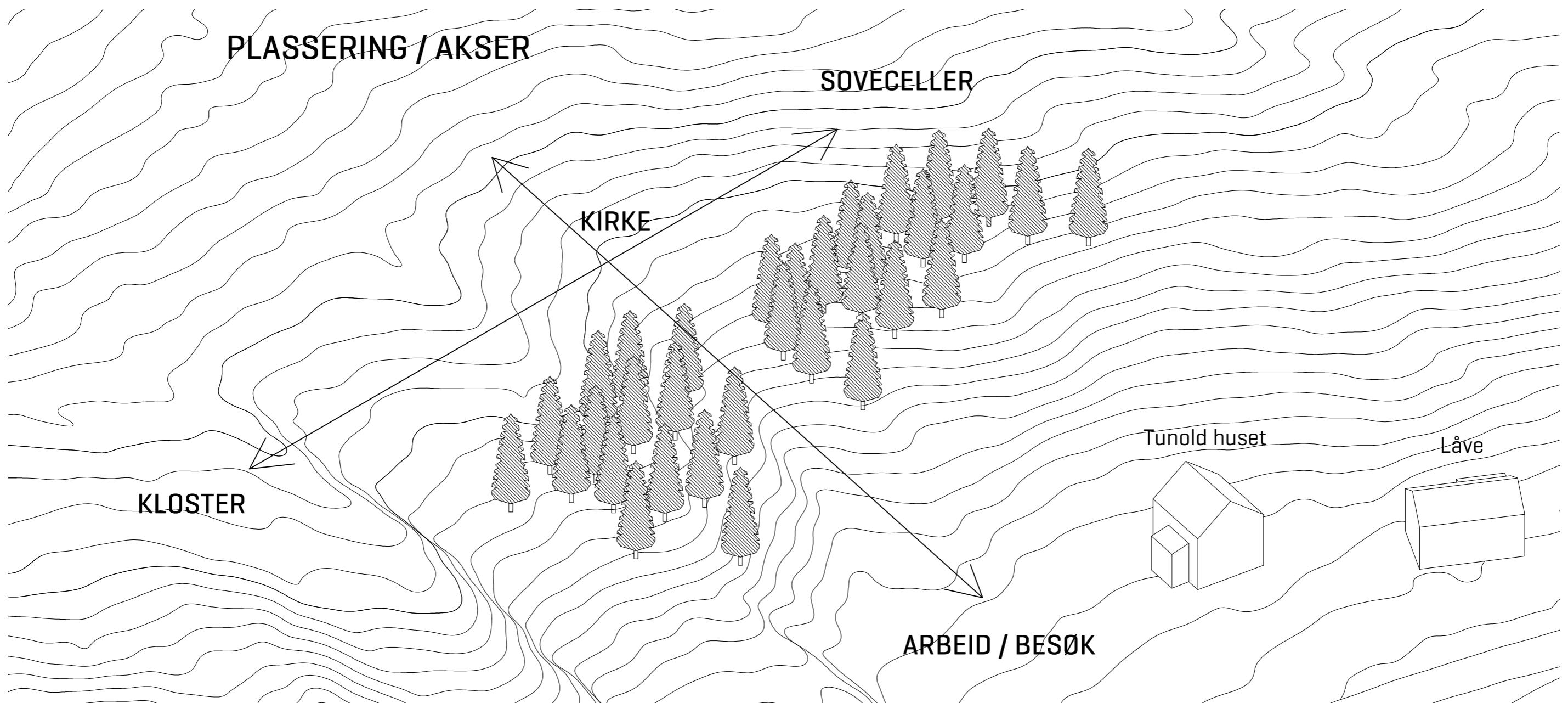
KIRKE

KLOSTER

Tunold huset

Låve

ARBEID / BESØK

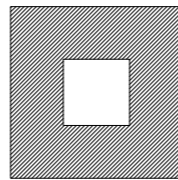
KLOSTERTYPOLOGI / HOVEDGREP

Klosteret er tradisjonelt bygget opp som et kvadrat med en klosterhage i midten. Klostergangen ligger rundt hagen og binder de viktigste rommene i klosteret sammen. Klosterkirken ligger som regel i nord med alteret vendt mot øst. De fire fløyene rundt klosterhagen har en tydelig funksjonsinndeling. Vestfløyen er reservert for besøkende på retrett, mens sørfløyen omhandler det kroppslige (corpus) som munkenes soveceller og refektoriumet som er munkenes spisesal. Østfløyen inneholder funksjoner som har med mentale (animus) sysler å gjøre, og her finnes blant annet kapittelsalen og biblioteket.

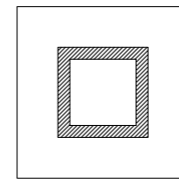
I nordfløyen ligger klosterkirken som er senteret for åndelige oppgaver (Spiritus). Kirken er normalt tredelt med et kirkeskip for menigheten, et kirkekor for munkene og et hovedalter fremst.

Klostertypologien har en introvert karakter med en sterk barriere. Dette uttrykket innebærer en utestengelse av samfunnet, men skaper også en distanse til naturen. Dette er en utfordring i vakre omgivelser som på Selja. Ved å prøve å fremheve kontakten med skaperverket kan naturen være med på å skape den nødvendige barrieren mellom klosteret og samfunnet ellers.

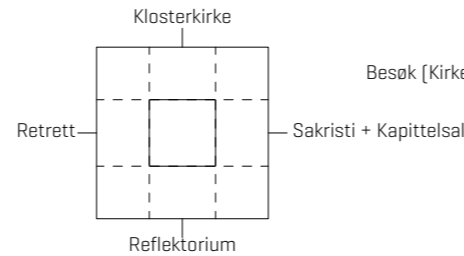
KLOSTERETS FORM

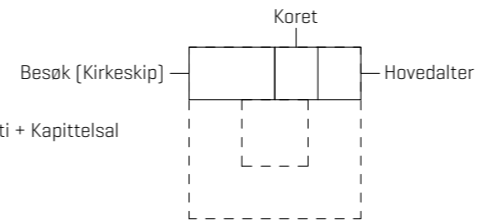
KLOSTERGANGEN

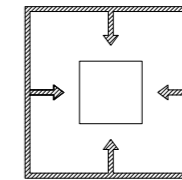
FORDELING AV ROM

KIRKEN

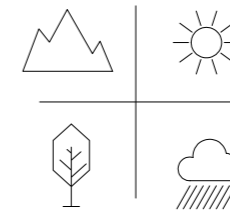

INTROVERT TYPOLOGI

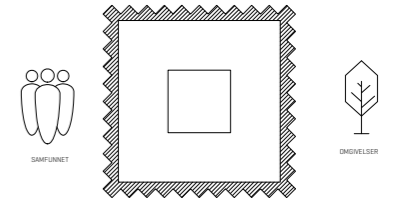
Kloster kommer fra latinsk "claustrum" som betyr innelukket. Kloster er bygget rundt en klosterhage der bygningsmassen danner en sammenhengende barriere som separerer munkene fra omverden.

SKAPERVERKET

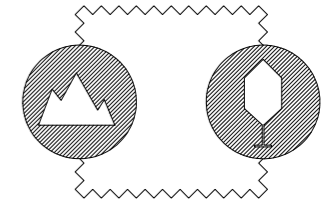
Barriæren i det tradisjonelle klosteret stenger ute elementer i skaperverket som ellers kan bli trukket inn og benyttet til å forsterke det sakrale.

EKSKLUDERENDE

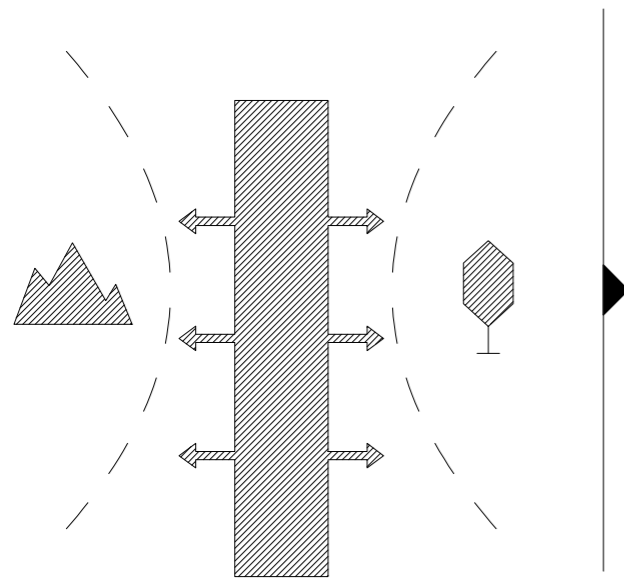
Yttervegger er typisk bygd i tykk mur med minimalt med inn-/utsyn. Dette begrenser kontakt med omgivelsene.

NATURLIG BARRIERE

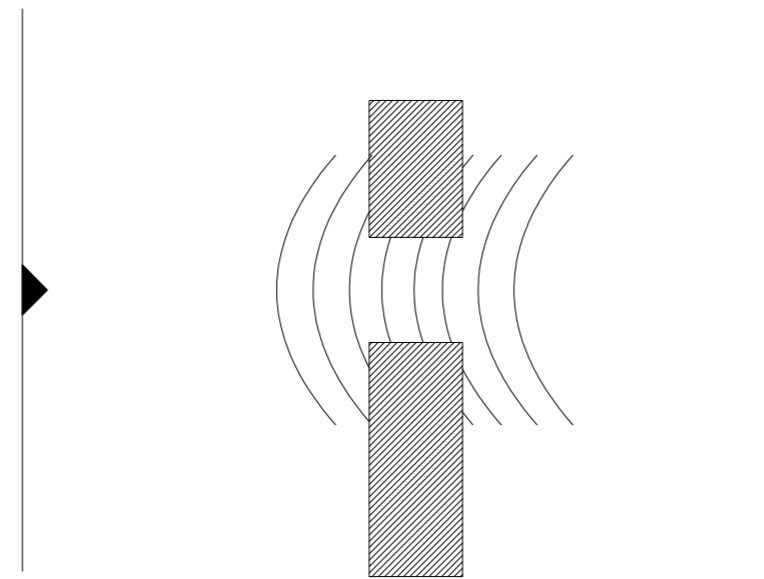
Det nye klosteret oppløser barriæren som murvegg og bruker isteden de eksisterende naturelementene til å skape barriæren.

KLOSTERETS OPPBYGNING

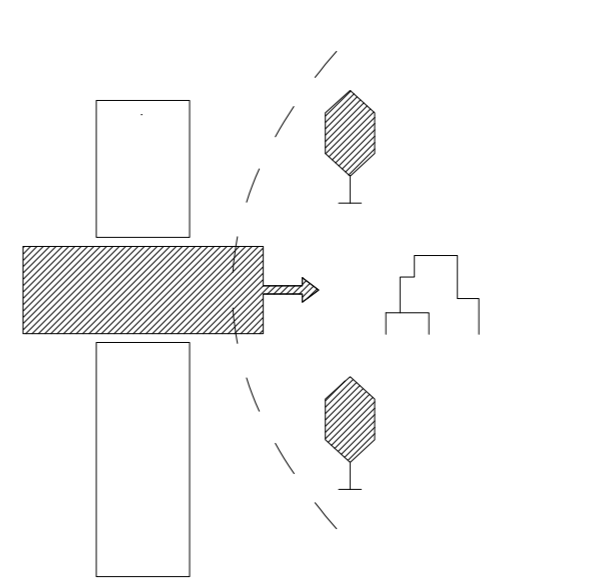
01 NORD/VEST AKSEN

Klosteret legges som et ekstrovert volum hvor den bruker den eksisterende trerekken på tomten som beskyttelse mot øst, og fjellveggen mot vest.

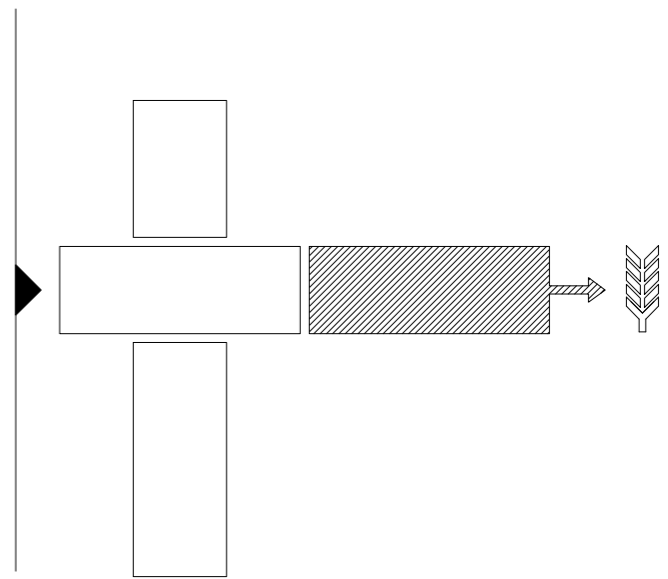
02 OPPDELING DAG / NATT

Klosteret deles inn i rom som munkene oppholder seg i på dagtid og munkecellene i egen bygningskropp. Volumene splittes over et fall i terrenget.

03 KIRKEN / BØNN

Kirken legger seg mellom volumene som klosterets midtpunkt. Dette stikker seg frem som den mest utadvendte delen.

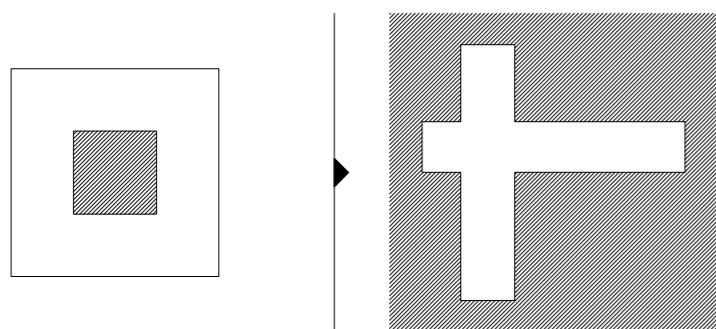

04 BESØK / ARBEID

En del for produksjon av varer og klosterbutikk kompletterer en akse fordelt på bønn/arbeid.

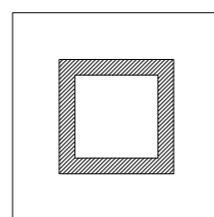
KLOSTERETS GRUNNELEMENTER

•

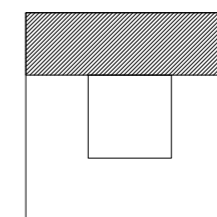
KLOSTERHAGEN

Klosterhagen er i sentrum av klosteret. Tradisjonelt har det som formål å trekke lys inn i bygget. I det nye klosteret vris bygget fra introvert til ekstrovert og gjør dermed omgivelsene til klosterhagen.

KLOSTERGANGEN

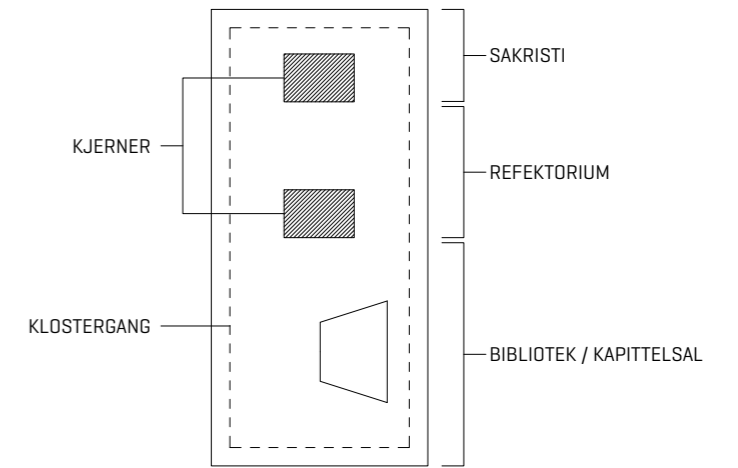
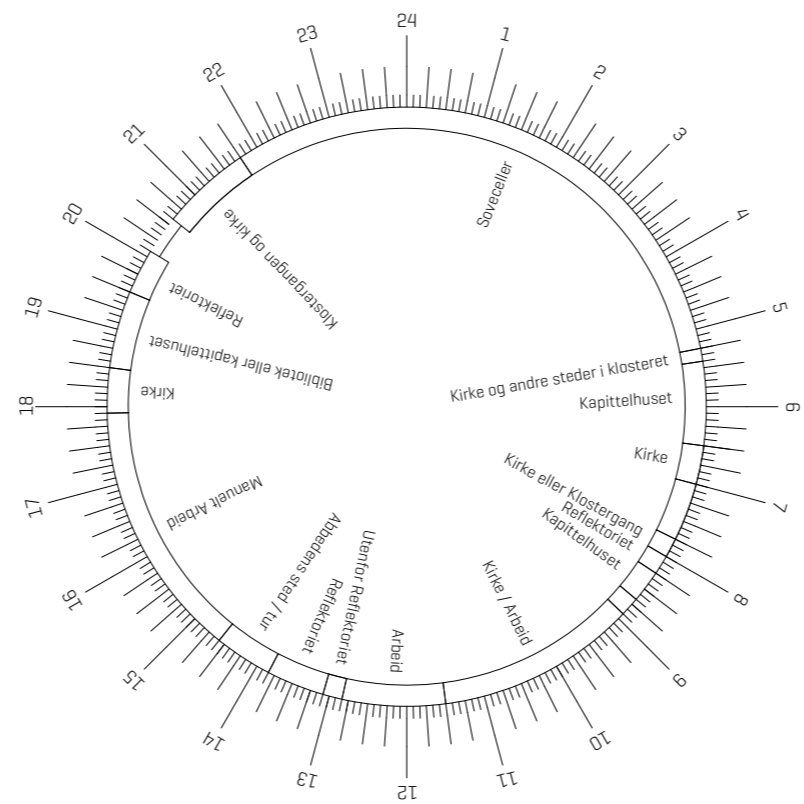
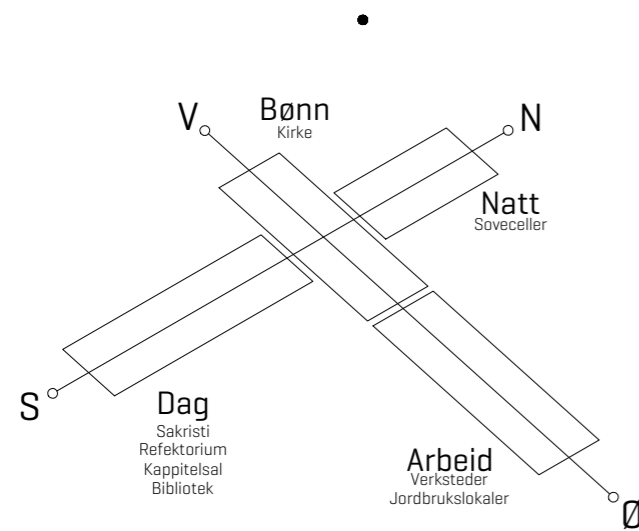
Klostergangen omringer tradisjonelt klosterhagen og fungerer som hovedsirkulasjon i klosteret. Gangen brukes også til prosesjoner. I det nye klosteret er det i tråd med omtolkningen av klosterhagen vendt og plassert på klosterets utside.

KLOSTERKIRKEN

Klosterkirken er det viktigste bygget i klosteret. Det markerer seg som regel med høyde og materialitet. I det nye klosteret er det plassert i sentrum av to hovedakser.

MUNKENES HVERDAG

DAGFLØYEN

Fløyen inneholder alle de viktigste rommene i munkenes hverdag. Munkene beveger seg alltid sammen og snakker ikke inne i klosteret. Dette har resultert i en åpen planløsning med kjerner i midten og klostergangen rundt som skaper økt kontakt med omgivelsene.

REFERANSE TIL KLOSTERRUINER

•

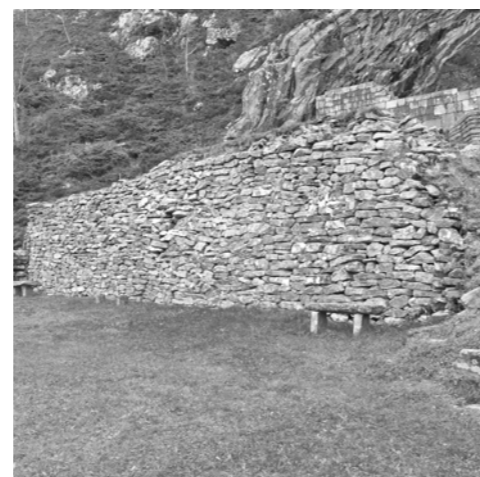
SUNNIVAKILDEN

En vannkilde renner ned fra fjellet og gjennom de gamle klosterruinene. I det nye klosteret samles vann fra fjellet og trekkes inn i klosteret hvor det renses og brukes som et synlig element.

STEIN / MASSIVITET

Stein brukes tradisjonelt i klosterbyggeri og representerer massivitet og det konstante. Dette motivet tas igjen i de massive steinveggene og andre steder i det nye klosteret.

PLATÅER

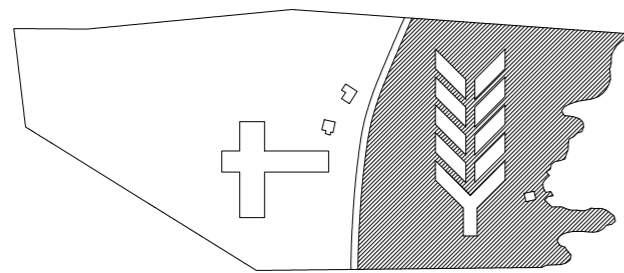
I det gamle klosteret ble platåer bygd opp i stein som markerer seg som en skarp kontrast til landskapet. Dette blir brukt for å tilpasse seg terrenget i det nye klosteret. Platåene bygges opp av utsprengt stein.

BESTEMTE BLIKK

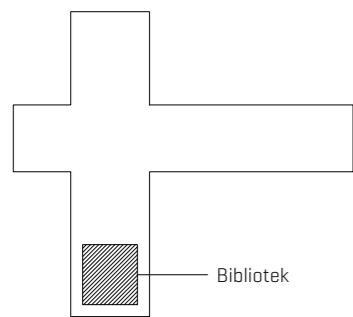
Bestemte utsyn som en øy eller et tre ble rammet inn av smale vinduer i det gamle klosteret. Dette motivet tas igjen i biblioteket og sakristiet i det nye klosteret.

SELVFORSYNING

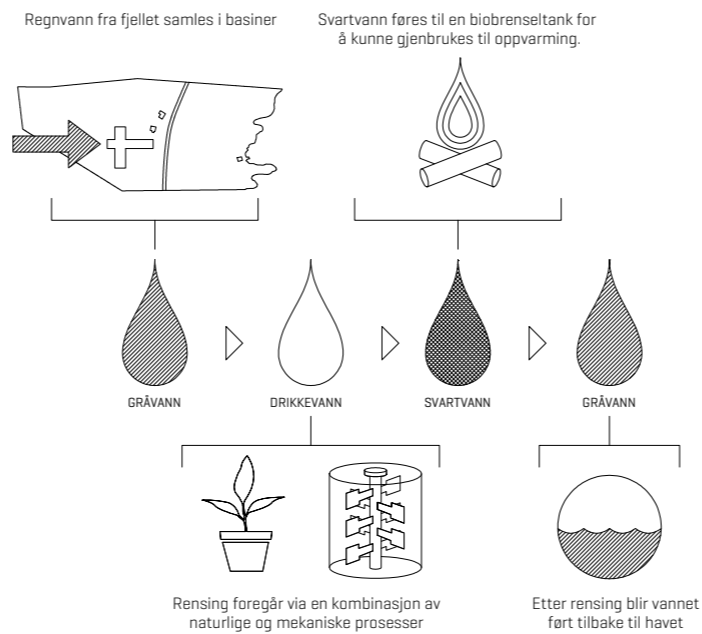
DYRKET MARK

For å være mest mulig uavhengig er selvforsyning en viktig del av klostertilværelsen. Derfor er det nødvendig å legge til rette for jordbruk, og et område på 22 mål på tomten er avsatt til dette formålet.

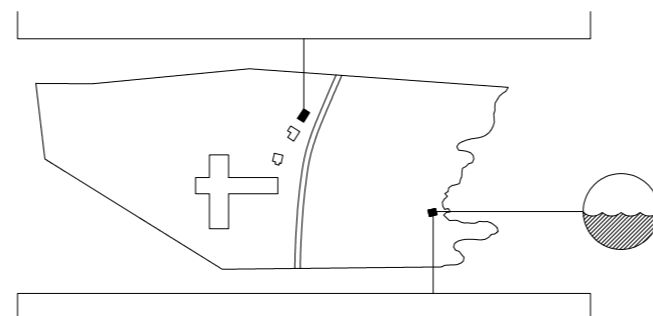
SOLLYS

Solceller vil kunne gi munkene muligheten til å produsere energi til oppvarming og elektrisitet som dekker deler av eget forbruk.

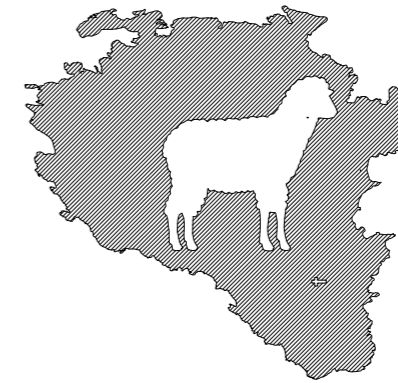
VANN

Klosteret skal kunne høste og gjenbruke vann. Regnvann samles og renses for så å bli brukt til drikkevann eller irrigasjon.

HUSHOLD OG FISK

Et mindre antall dyr vil gjøre at munkene kan produsere kjøtt- og melkeprodukter til eget forbruk. Gris er viktig i resirkulering av restavfall, mens kyr vil produsere kjøtt og melk. Naustet bevares og brukes i sammenheng med fiske.

VILLSAU

Munker skal kunne finansiere eget forbruk. For å oppnå dette vil de ha ansvaret for villsau som settes ut på øya. På denne måten kan munkene produsere ullprodukter som kan selges videre. Dette vil også føre til at kulturlandskapet på øya ikke gror igjen.

CORPUS

Logikken i organiseringen av en tradisjonell klosterplan er basert på menneskets tre grunnleggende behov, det mentale[Animus], det kroppslige[Corpus] og det åndelige[Spiritus].

Hver av disse er viet en fløy i et tradisjonelt klosteret. Som regel ligger kirken i nord, og representerer åndelige sysler i klosteret. I øst ligger blant annet kapittelsalen og biblioteket som er viktige rom for mentale anstrengelser. Fløyen i sør tar seg av de kroppslige behovene representert av refektoriet hvor munkene spiser.

Ved å knytte disse begrepene til omgivelsene på tomten, gir dette føringer på ulike opplevelser av naturen på Selja.

Corpus handler om det kroppslige. Her kommer naturen tett på.

I refektoriet blir grensen mellom ute og inne utvisket når en del av fjellet kommer inn i bygget. Det vil bli skåret ut nisjer som blir sitteplasser og de ulike platåene fjellet skaper kan brukes til å fremheve hierarkiet i klosteret.

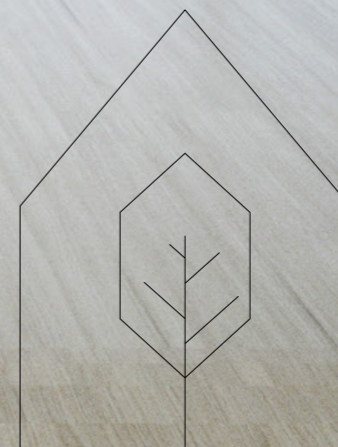
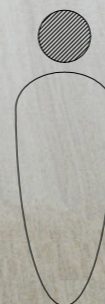

ANIMUS

Animus handler om det å tenke. Her har fokuset for biblioteket og kapittelsalen vært å fremheve den fantastiske utsikten på øya.

Biblioteket har en introvert og en ekstrovert del. Kjernen i midten er dannet av bokhyller og danner et rom for kontorsoner og større skrivebord. Hoveddelen for sitteplasser er lagt mot øst hvor utsikten er vakrest. Her er kan roterende lameller skape mindre nisjer for enkeltpersoner samtidig som at det rammer inn utsikten.

Kapittelsalen er senket ned i biblioteket. Munkene samles her for informasjon og møter. Sitteplassene skaper et amfi med abbeden, klosterets leder, foran i rommet. Dette er et viktig rom i klosteret hvor munkene får informasjon om omverdenen, og utsikten er derfor rettet mot byen Selje.

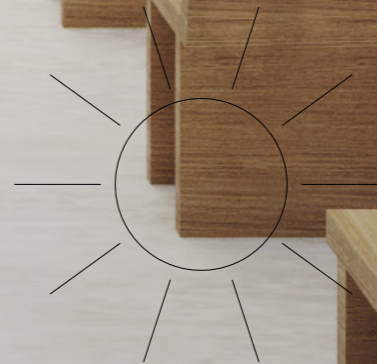
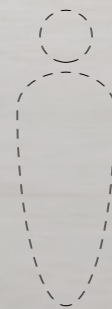

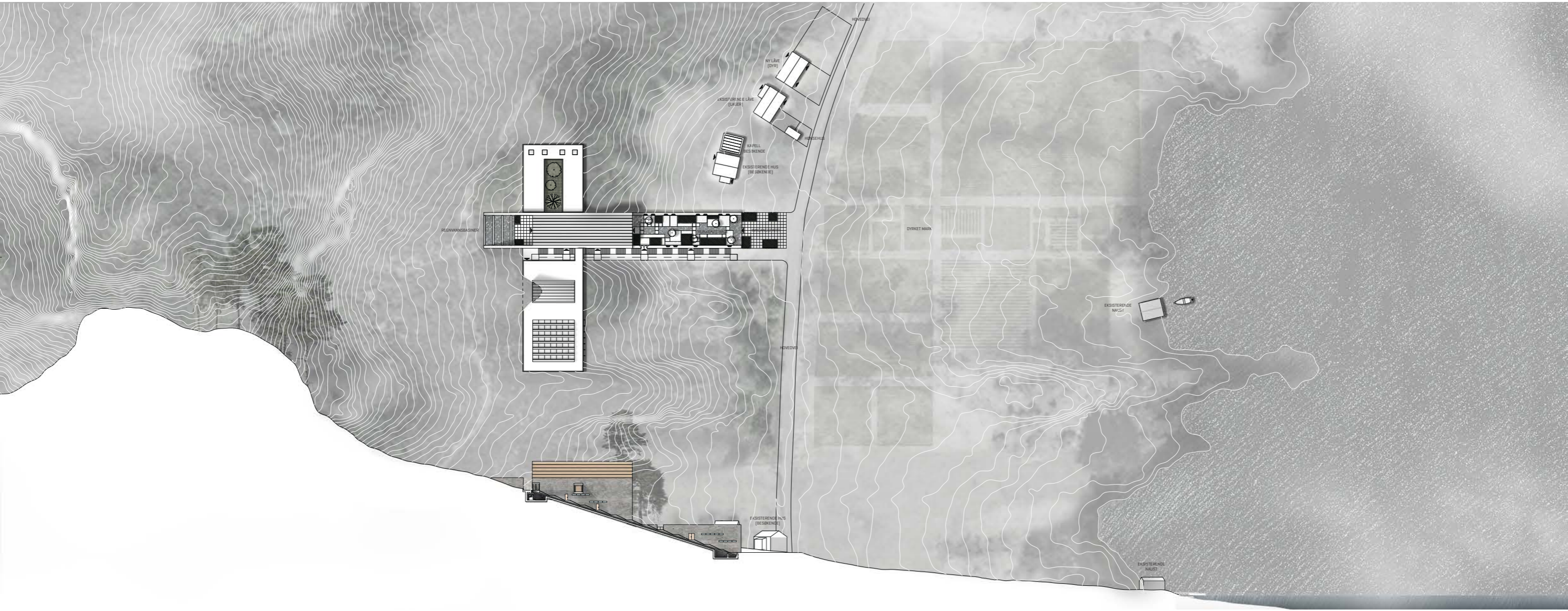

SPIRITUS

Spiritus handler om møtet mellom himmel og jord. For å fremheve dette møtet er det lagt et glasstak i kirkerommet som skal kunne føre blikket oppover.

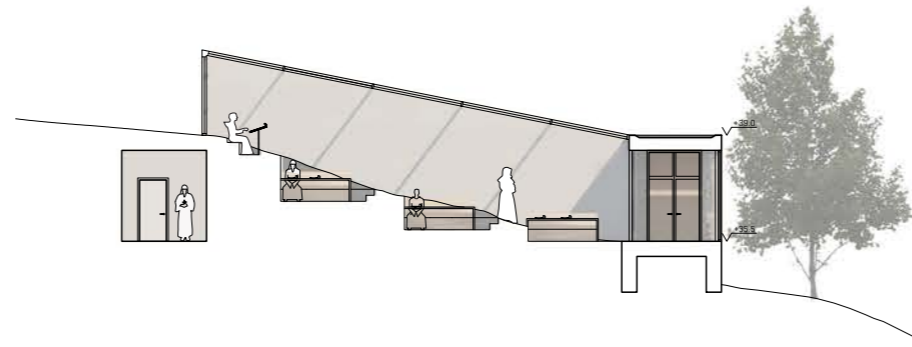
Kirken er det viktigste rommet i klosteret, og dette skal komme frem i den arkitektoniske fremtoningen. Ved å bruke tykke tette vegger med et glasstak skal dette kunne bringe himmelen nærmere. De harde flatene vil kunne skape en god akustikk noe som er viktig for den gregorianske sangen som munkene bruker i tidebønnene.

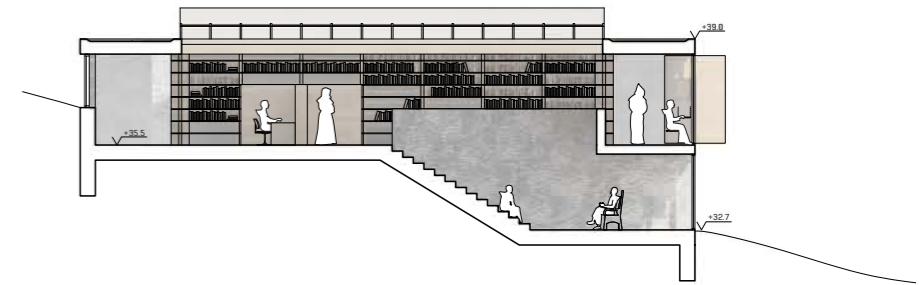

SNITT B-B 1:200

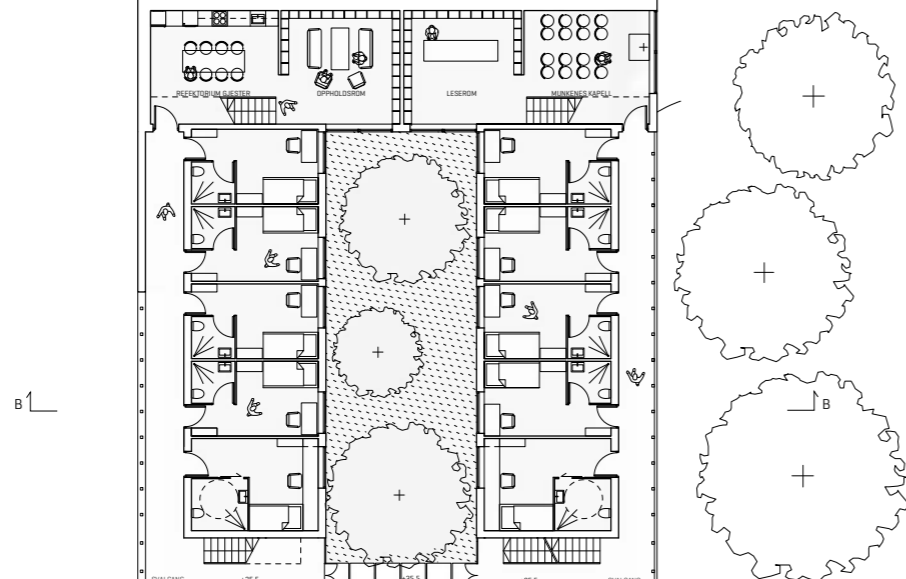
SNITT D-D 1:200

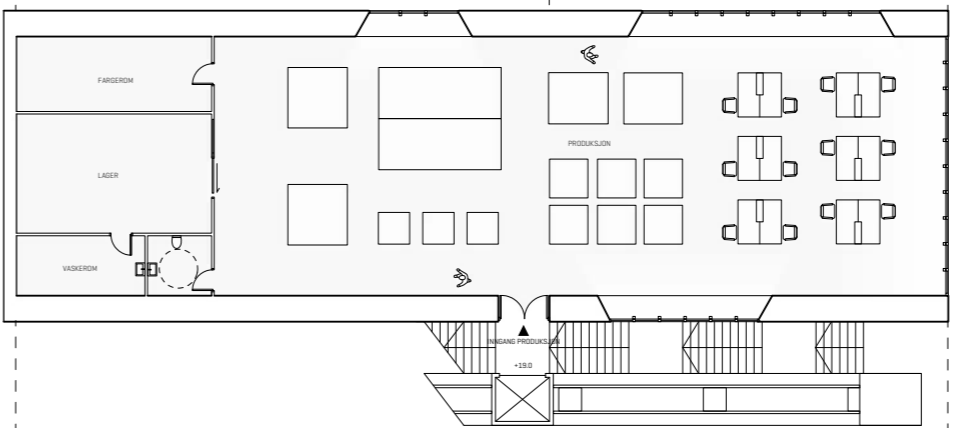
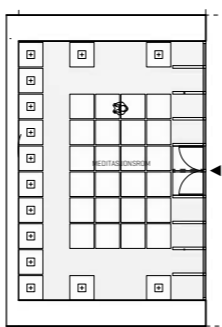
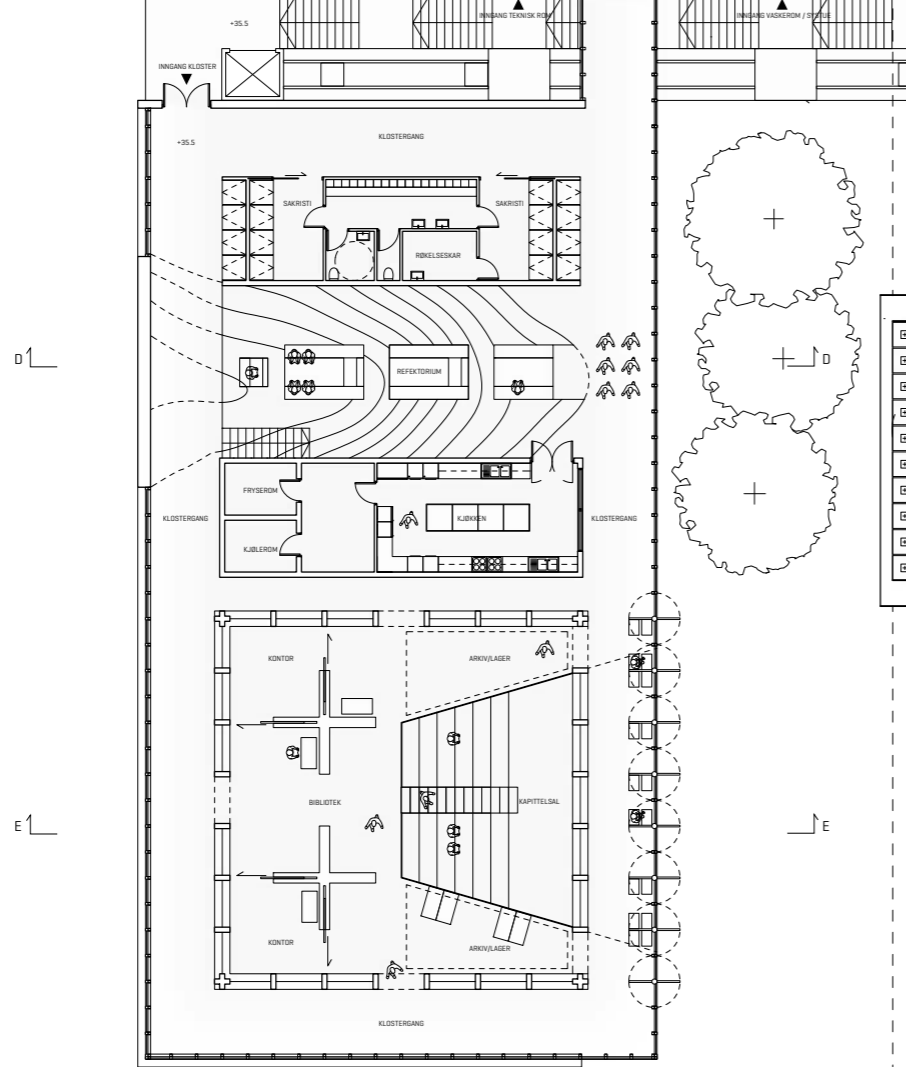
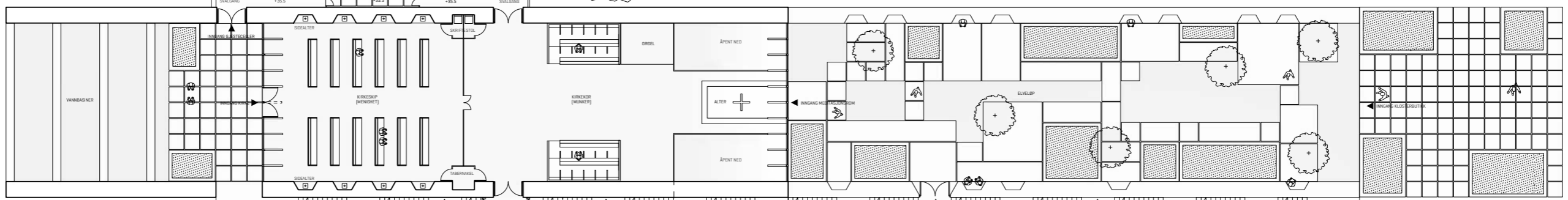
SNITT E-E 1:200

SNITT A-A

HOVEDPLAN | 1:100

PLAN NIVÅ 3 | 1:100

PLAN NIVÅ 2 | 1:100

NIVÅ 6
KLOSTER
KLOSTERKIRKE
SOVECELLER MUNKER / GÆSTER

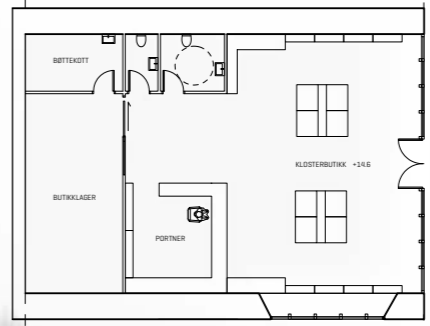
NIVÅ 5
TEKNIK RUM
VANDREKARLEGG

NIVÅ 4
SYSTUE
VANDERUM
DY LAGER

NIVÅ 3
MØDELOKALHED
MUNKENES HUSE

NIVÅ 2
PRODUKTIONSLAGER
LAGER PRODUKTIONSMER

NIVÅ 1
PORTNER RUM
KLOSTERBUTIK

PLAN NIVÅ 1 | 1:100

SNITT C-C | 1:100

TUNOLD HUSET